

M

Kertomus kaivauksesta Laitilan Olkkisten Kappelinmäellä kesäkuun 8-10 p:nä 1939. Liitteet: 5 karttaa ja 12 valokuvaa. (levyt 12625/12636).

Maaliskuussa 1939 löysi maanviljelijä Erkki Iso-Ettala (os. Kodisjoki) Laitilan kirkonkylän Kappelinmäeltä¹ suojeluskuntatalon alueelta muutamia muinaisesineitä, joista suojeluskunnan paikallispäällikkö Antti Eerola teki ilmoituksen Kansallismuseoon. Tohtori Salmo, joka löydön johdosta kävi Laitilassa, sai haltuunsa löytöesineet: pronssisoljen, luukamman palasia ja rautaveitsen (KM 11000:1-3), sekä saattoi todeta paikkaa tarkastaessaan, että ne olivat peräsin soranotossa osittain hävitetyistä röykkiöstä. Kesäkuisella virkamatkallaan Varsinais-Suomeen samana vuonna suoritti allekirjoittanut mainitun röykkiönjäännöksen tutkimisen kaivauttaen sitäpaitsi kolme muuta mäessä sijainnutta röykkiötä. Tutkimus suoritettiin 8 - 10 p:nä kesäkuuta. Kaivaukseen osallistui maisteri Berit Boström.

Kuten liitekartasta 1 käy ilmi, ovat röykkiöt Kappelinmäen etelärinteellä. Mäen alapuolelle oli tehty urheilukenttä, ja soranotossa sitä varten oli löytö tehty. Jäljelläoleva rinteensa oli tarkoitus säilyttää ja loiventamalla muodostaa katselijapajakoiksi. Tämän vuoksi oli välttämätöntä kaivauttaa soranottopaikan lähellä sijaitsevat muinaisjäännökset.

Röykkiö 1.

Röykkiö 1, josta ensimmäiset löydöt olivat peräisin, sijaitsi aivan kuopan laidassa, ja suuri osa oli siitä jo sortunut kuoppaan. Maanpinnassa näkyi paikalla vain matala kumpumainen ko-

1. Löytöpaikasta ks. tarkemmin toht. Salmon tarkastuskertomusta.

houma , jolla kasvoi jokunen vaivainen kataja ja männyntynkä (kuva 1). Pintakasvullisuus oli matalaa kuivaa ruohoa niinkuin mäessä ylipäänsäkin. Pintaturpeen poistamisen jälkeen paljastui matala kiviröykkiö , joka nähtävästi (liitekartta 2) oli ollut pyöreähkö muodoltaan , mutta josta n. puolet oli hävinnyt. Laajuudeltaan se nähtävästi oli ollut n. 5 m läpimitaten. Korkeus oli 25-40 cm (ks poikkileikkausta liitekartassa 2).

Sorakuopan reunaa tarkastettaessa ja puhdistettaessa saatiin talteen huomattava määrä (1462 gr.) palaneita luita sekä joitakin muinaisesineitä: 2 pronssisormusta , pari luukamman palaa ja rauta-veitsi. Sensijaan itse röykkiöstä tavattiin vain vähäinen määrä palaneita luita (35 gr.), kaikki aivan kuopan reunalta, ruutu c 1:stä, ja kolmisenkymmentä pientä latteaa raudanpalaa ruutu e 2:sta. Nähtävästi on itse haudaus sijainnut röykkiön keskiosassa , ja melkein täysin tuhoutunut luiden ja hautakaluston joutuessa najalleen. Niinollen on mahdotonta saada tarkempaa selvyyttä sen luonteesta, olivatko luut ehkä pannut haudaan astiassa vai ilman ym s. (kuvat 3-4)

Jäljelläoleva röykkiönosa oli rakennettu erikokoisista pienelaisista kivistä, joita oli 1-2 kerroksessa. Joukossa oli huomattavan runsaasti katukivien kokoisia mukulakiviä, jonkalaisista myös koottu varsinaisen röykkiön NO-laidalle yksikerroksinen pieni ulkonema (ks karttaa 2), jonka merkitys ei käynyt selville.

Ruuduissa b 2-3 oli epätasaisen pintakiveyksen alla ohuista punaisista hiekkakivilaaoista tehty ladelma kuva 2 , joka tutkittaessa osoittautui löydöttömäksi. Senkään merkitys ei niinollen ollut todettavissa.

Röykkiö N° 2.

Kymmenisen metriä röykkiö l:n pohjoispuolella oli toinen kumpumainen epäsäännöllinen kohouma maanpinnassa havaittavissa. Se osoittautui nyrkinkokoisista mukulakivistä tehdyksi epäsäännölliseksi ja rajoiltaan epämääräiseksi kivikokoumaksi (kartta N° 3, valokuvat 5-7). Laajuudeltaan se oli n. 3 x 4 metriä, mutta kuten sanottu, olivat reunat epämääräiset , ja osittain lienee röykkiötä aikaisemminkin vahingoitettu ja reunoilta kaivettu . Niin epävarmalta

muinaisjäännökseltä kuin tämä kivikokouma ensin vaikuttikin, osoittautui sekin hautapaikaksi. Kiveyksen alla, joka kuten kuvista ilmenee, oli harvaa ja enimmäkseen yksikerroksista, löytyi nimittäin ruutu c 4:stä 15 - 20 cm syvyydeltä aivan rajoitetulta alalta (50 x 75 cm) yhteensä 1992 gr. palaneita luita. Nähtävästi oli tähän kaivettu matala kuoppa, johon palaneet luut oli kerätty. Oliko ne pantu maahan jossakin astiassa vai ilman ei ole varmaa. Mitään jäännöksiä astiasta ei voitu todeta, mutta luurykelmän säännöllinen muoto puhuu jossakin määrin tällaisen olettamisen puolesta. Joka tapauksessa on kysymys vain yhdestä hautauksesta. Mitään löytöesineitä ei tarkastusta etsiskelystä huolimatta tavattu, ja röykkiön ikä jää niinollen määräämättä.

Röykkiö № 3.

N. 25 metriä röykkiö № 1:stä SW:hen oli röykkiö 3, kuten № 2 tehty nyrkinkokoisista mukulakivistä, mutta säännöllisempi ja pienempi kuin se, vain n. 2 x 2 metriä laajuudeltaan, ja niin matala, ettei minkäänlaista kohoumaa näkynyt maanpinnassa. (kartta 4, kuvat 8-9) Tämäkin kivikokouma osoittautui löydöttömäksi, eikä siitä edes tavattu palaneita luitakaan. Kivet olivat yhdessä kerroksessa, vain yhdessä kondin, ruuduissa b 1-2 (kartalla 4) oli pikkukivien alla muutamia suurempia (kuva 10). Mahdollista on, että röykkiö on ollut ruumishaudan katteena, mutta todettavissa se ei ollut. Karkeassa soramaassa ei voikaan edellyttää mahdollisten orgaanisten aineiden ~~hyvin~~ säilyneen.

Röykkiö № 4

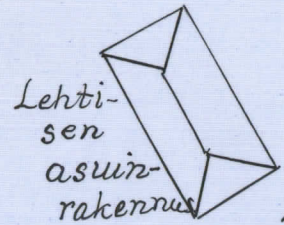
oli edellisestä vain nelisen metrin päässä lounaaseenpäin, aivan sorakuopan reunassa. Rakenteeltaan se oli edellisen kanssa yhdenlainen, pikkukivistä tehty, mutta sen keskiosassa oli pieni kive-tön ala (kartta № 5, kuvat 11-12). Laajuus oli n. 2,5 metriä läpimitaten. Mitään huomattavaa ei kaivauksessa havaittu, eikä siitä senparemmin kuin edellisestäkään röykkiöstä saatu mitään löytöjä. Mahdollisesti on tässäkin kysymys ruumishaudasta.

Kappelinmäen löydöt ovat luetellut numeroilla 11000:1-3 ja 11122: 1-10.

Helsingissä 28 p:nä huhtikuuta 1940

Ella Kivikoski

Luitekartta 1.

Lehtisen
asuin-
rakennus

Tulera tie

Aallon
kanatarha

Laitila, Olkkisten
Kappelinmäki
E. Kivikoski
1939

+ kiintopioste.

Sähkö-
pylväs
jää

B
Plyyyn
kivet +

Peruna-
maa

A

Sk. talon
piha

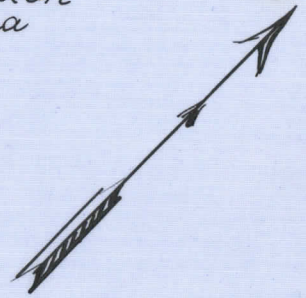
B 3. A

Sorakuoppa

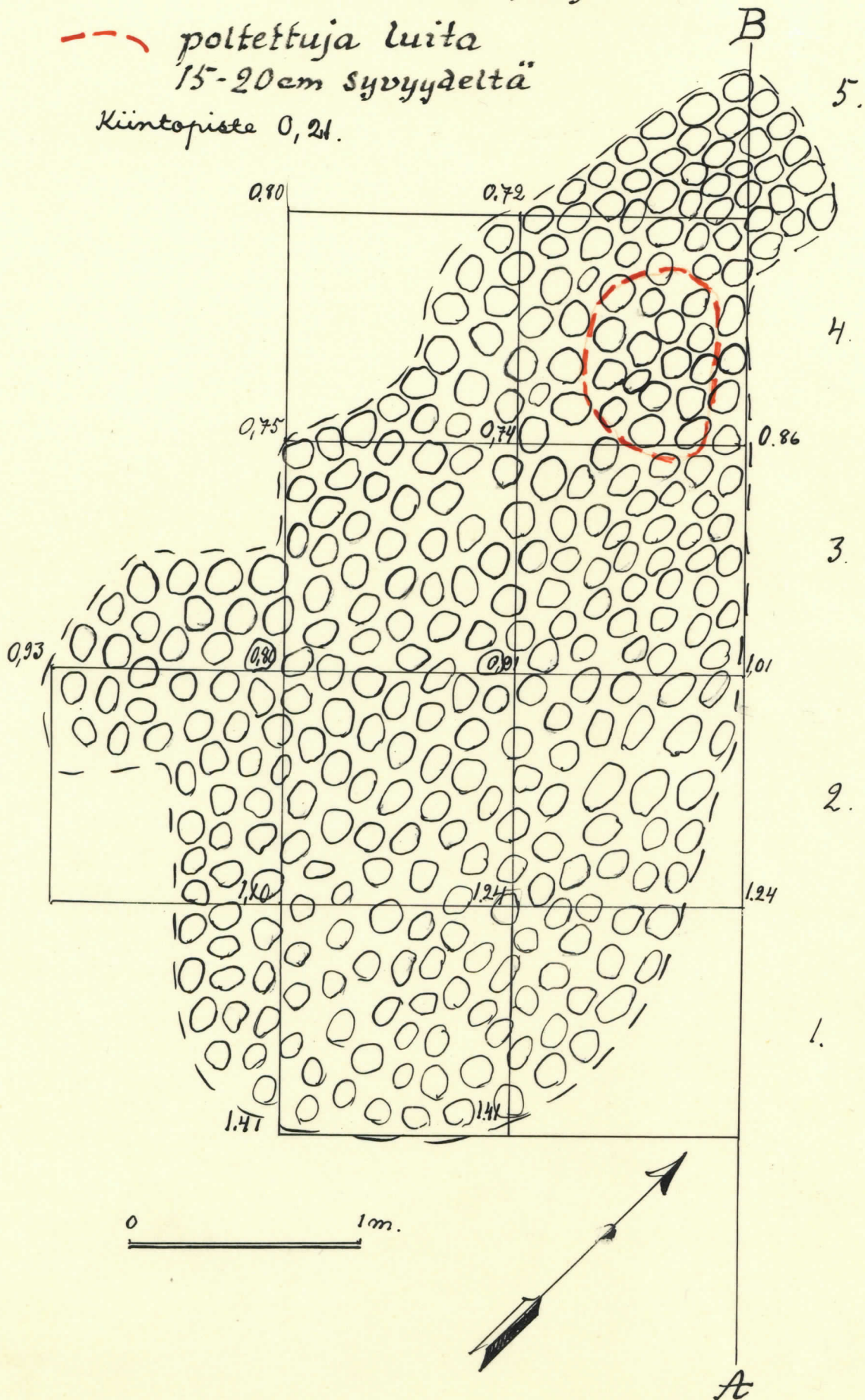
B 4. A

0 20m

Laitila, Olkkisten Kappelinmäki
Röykkiö № 2
E. Kivikoski 1939

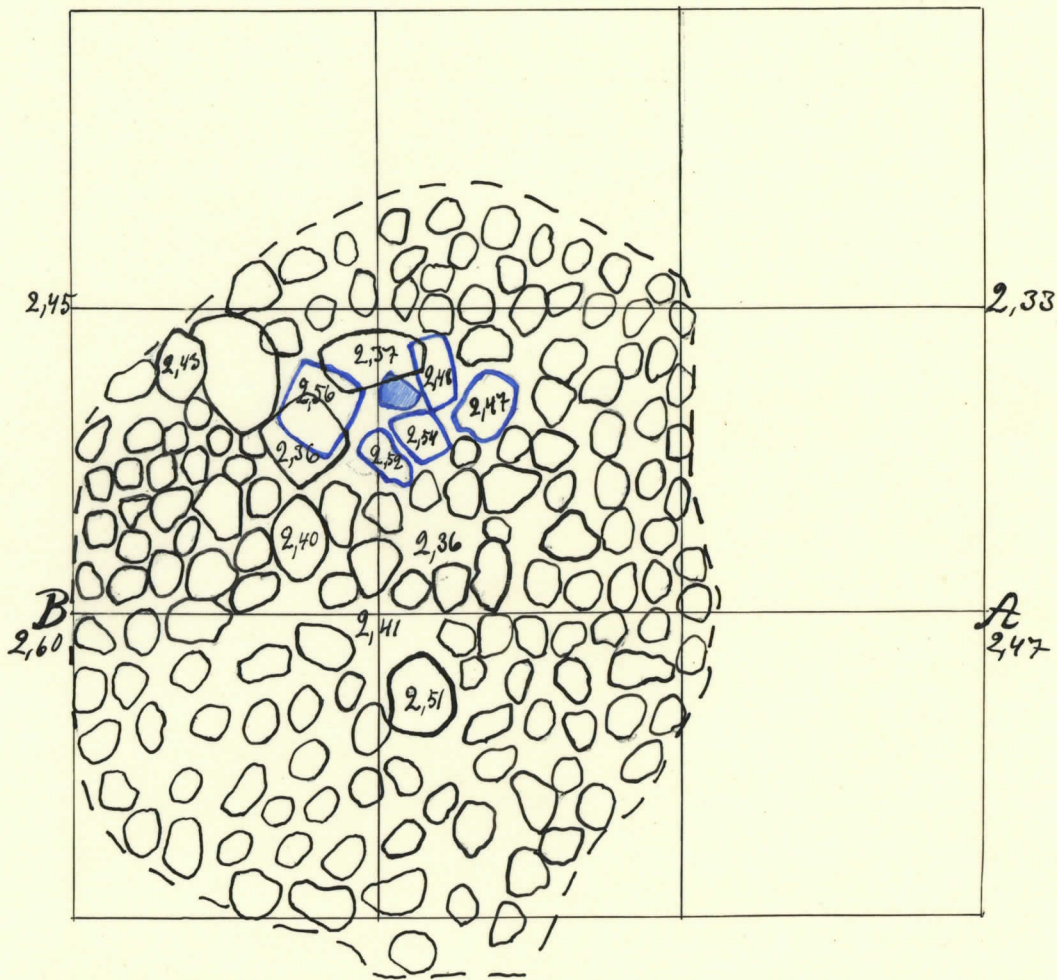
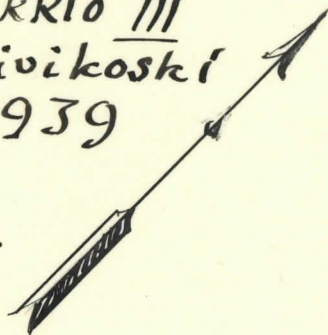
— poltettuja luita
15-20cm syvyydeltä
Kiintopiste 0,21.

Litsekartta 4.

Laitila, Olkkisten
Kappelinmäki
Röykkiö III
E. Kivikoski
1939

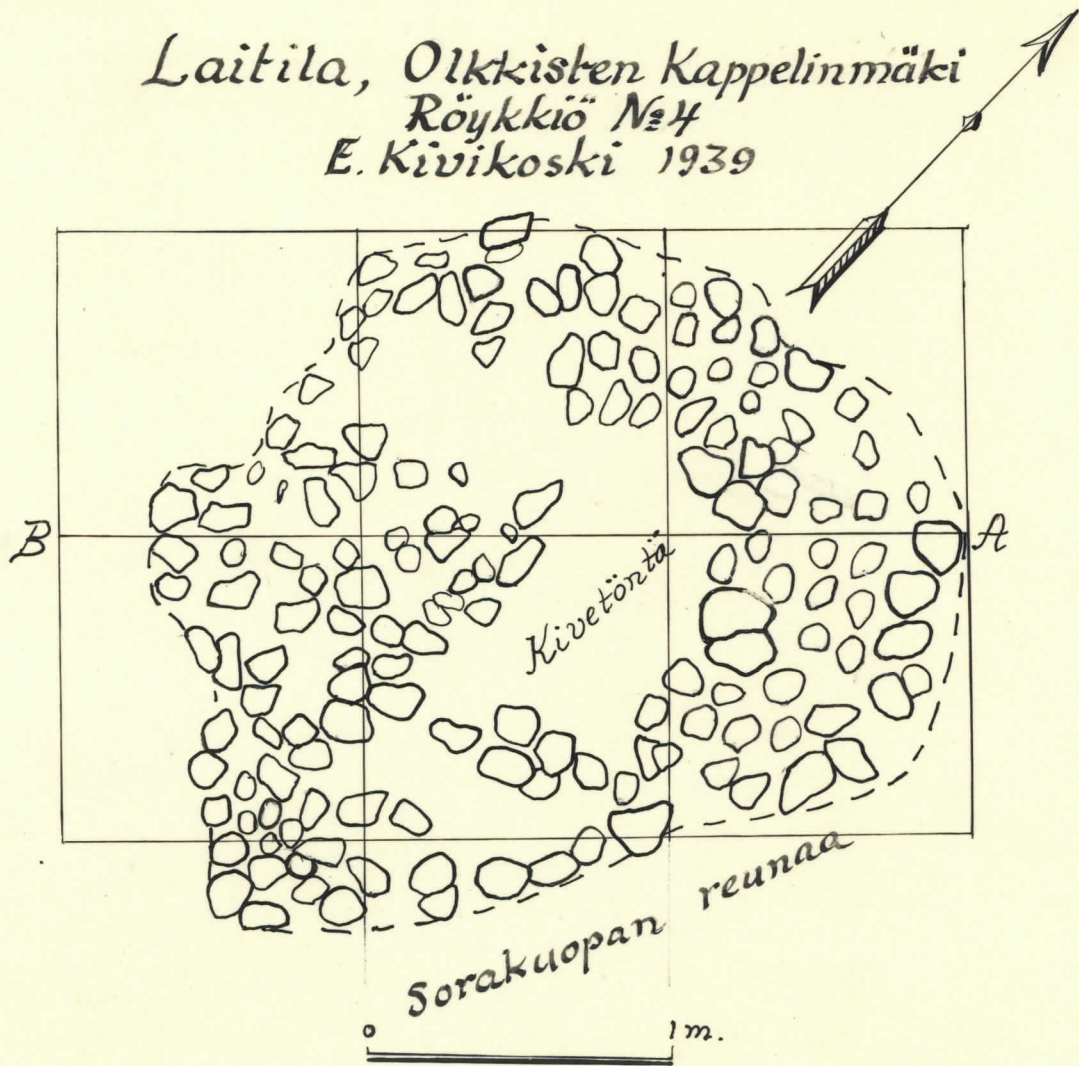
Kiintopiste
(kartalla 1) 0,29.

0 1 m.

Luitekartta 5.

Laitila, Olkkisten Kappelinmäki
Röykkiö N° 4
E. Kivikoski 1939

Kiintopiste (kartalla 1) 0,29.

L. 12625.

1. Röykkiö 1 ennen kaivautta, NO:sta
päin.

L. 12626.

2. Hiikkakiviladelmä n. 6 2-3:n
pohjalla, valok. SW:stä päin.
Röykkiö 1.

l. 12627.

3. Röykkiö 1 turpeen poistamisen
jälkeen. Valok. SSW:stä päin.

l. 12628.

4. Röykkiö N: 1 turpeen poistamisen
jälkeen. Valok. N:stä päin.

l. 12629.
5. Kuvajat röykkiössä N° 2.

l. 12630.
6. Röykkiö N° 2:n kiveystä S:stä päin

l. 12631.
7. Röykkiö N° 2:n kiveystä SSW:stä
päin.

l. 12632.
8. Röykkiö N° 3 N:stä päin, kivet
paljastettuina

l. 12633.
9. Röykkiö N° 3 SSW:sta päin turpeen
poistamisen jälkeen.

l. 12634.
10. Pohjakivet röykkiö 3:ssa SW:stä
päin.

Laitila, Olkkisten Kap-
pelinmäki.

l. 12635.

11. Röykkiö N° 4 paljastettuna.
Valokuva SW:stä päin.

l. 12636.

12. Röykkiö N° 4 paljastettuna.
Valokuva NW:stä päin.